

ПРОНЮК Євген Васильович (26. 09. 1936, с. Хом'яківка, нині Івано-Франківського р-ну Івано-Франківської обл. — 21. 08. 2023, Київ) — учасник правозахисного руху, громадсько-політичний діяч, філософ. Герой України (2006). Народний депутат України (1994—98). Повний кавалер ордена «За заслуги» (1996, 2001, 2005). Орден Свободи (2010). У 1947 разом із родиною (як члени сім'ї учасника національно-визвольних змагань ОУН і УПА) депортований у м. Караганда (Казахстан). Після смерті матері від 1948 проживав у дитбудинках, від 1952 — у Києві, працював на виробництві. Закінчив Київський університет (1962). Відтоді — в Інституті філософії АН УРСР (Київ): науковий співробітник. Член Клубу творчої молоді «Сучасник» (1963—64). Розповсюджував самвидав, 1964 написав для нього програмну статтю «Стан і завдання Українського визвольного руху», що набула поширення, співпрацював із **В. Лісовим** та **І. Світличним**. Зазнав переслідувань з боку влади: його не допущено до захисту кандидатської дисертації «Ідейна боротьба в Галичині 70-х років XIX ст.», заборонено друк монографії «Остап Терлецький в ідейній боротьбі в

Галичині 70-х рр. XIX ст.» (видана 2006 у Києві), КДБ вимагав звільнення з роботи (завдяки клопотанню директора **П. Колініна** залишився в Інституті, але на посаді бібліографа). 1972 разом із В. Лісовим видав один номер самвидавного часопису «Український вісник», присвяченого політичним репресіям в Україні. 6 липня того ж року заарештований, 26 грудня 1973 за звинуваченням у антирадянській агітації і пропаганді засуджений до 7-ми р. таборів суворого режиму та 5-ти р. заслання. Покарання відбував у Пермській обл. (РФ), брав активну участь в організації і проведенні акцій протесту політв'язнів. На засланні мешкав в Узбекистані. 1984 звільнений, повернувся до Києва, працював у Інституті «Державтотранспроєкт». Співзасновник і член виконкому Української Гельсинської спілки, член ініціативної групи з організації товариства «Меморіал» імені В. Стуса, один із організаторів Народного руху України (1988), член правління Товариства української мови імені Т. Шевченка (1989—90). Засновник і голова (від 1989) Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих. Від 1990 — депутат і член президії, 1992—93 — голова Демблоку Київської міської ради, 1992—94 — завідувач сектору з гуманітарних питань її секретаріату. У ВР України 2-го скликання — голова підкомітету з питань громадян з особливим правовим статусом Комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, член групи «Державність».

Рекомендована література

1. Роженко М. Лист В. Щербицькому щодо Є. Пронюка і В. Лісового // *Зона*. 1996. № 11;
2. Овсієнко В. Світло людей: Мемуари та публіцистика: У 2-х кн. Кн. 1. Х.; К., 2005;
3. Пахолок Т. За хліб не платять свободою // *Україна молода*. 2006, 26 верес.

В. В. Овсієнко

Бібліографічний опис:

Пронюк Євген Васильович / В. В. Овсієнко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-883479>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).